כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת וירא ■ י"ז מרחשון ה'תש"ע ■ 04.11.2009 ■ גליון מס' 43

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

שבו לכם פה עם החמור
והנני מוסר עוד מודעה שהחלטתי להתפלל בלי נדר על כל אלה שיעיינו בספר ויגידו בשמי דברי תורה לאחרים שיוושעו מכל צרה...
המשך בעמ' 3

חוק וסדר
סוֹרְפַרַייז - הפתעה - סוֹרְפַרַייז
איך שמגיע החורף, הפתעה, סוֹרְפָרַייז. ובצדק. מה? ביוני-יולי, כלום. אוגוסט בטח כלום, שום דבר אחד גדול. בספטמבר בקושי, אולי טיפה שתיים...
המשך בעמ' 5

שו"ת חורף
שאלה: מותר להלך עם שני מקלות הליכה בשבת כדי להימנע מהתחלקות על המדרכה המרוצפת בגלידי קרח מחמת הכפור...
המשך בעמ' 6

סיפור לשבת
תיקון הנשמה
בעיר לודז' פרצה מגיפה רח"ל, רבים מתושבי העיר לקו במחלה מיסתורית ותוך תקופה קצרה שבקו חיים...
המשך בעמ' 3

שביבים
■ לאן נעלמו השדים?
■ היונים של רבי נתן דוד זי"ע
■ וגם נתן לי ערבות
■ עדות נוספת על הרב יצחק חליבה
המשך בעמ' 5

פרקים בעולמה של רבנות הקהילה בישראל

מאמר עשרים ושמונה בסידרה

/ הרב אהרון כ"ץ*

הגאון וארץ ישראל

הבא ללמוד את תולדות חידוש היישוב היהודי בארץ ישראל בזמן החדש חייב להודות שזכות הבכורה בתחילת המפעל שייכת לתלמידיו של הגאון. הוא עודד את תלמידיו לעלות לארץ וליישבה. הגאון עצמו, לעת זקנתו, החליט לעלות לארץ ישראל משום שקבע ש"עיקר השפעת הטוב לישראל הוא ארץ לישראל", וכן קבע ש"עיקר התורה הוא בארץ ישראל". הגאון ביקש להקים תנועת עלייה לארץ ולהיות החלוץ לפני המחנה. מסיבות שאינן ידועות חזר הגאון מדרכו לווילנה ורק תלמידיו הגשימו את חזונו. הגר"א נשאל פעמים רבות מדוע חזר בו ושב מן הדרך לארץ ישראל, ברוב הפעמים לא השיב. רק פעם אחת אמר "אין לי רשות מן השמים". עדות זו הובאה בהקדמה שכתבו בניו של הגאון ר' אברהם ור' יהודה בתוך הקדמתם לחיבור ביאור הגר"א על השולחן ערוך. על עניין זה ועל סירובו לכתוב פסקי הלכות על ספר הטור אמרו הבנים "ראוי היה, אלא שאין הדור נראה יפה". בספר "עליות אליהו" למדנו שעבור נסיעתו לארץ ישראל נתנו לו כמה גבירים כסף עבור הוצאותיו וכאשר שב מדרכו השיב להם את כל כספם (עליות אליהו עמ' 62). בהערה לספר "עליות אליהו" למדנו שיש שאמרו, כי הגר"א היה ניצוץ של משה רבנו, ועל כן לא נתנו לו רשות מן השמים להיכנס לארץ ישראל, כמו שמשה רבנו נאסרה עליו הכניסה לארץ. ר' עקיבא יוסף שלזינגר, סיפר ששמע מרבי שמואל סלנט שהטעם שחזר הגר"א מנסיעתו היה משום שנתברר לו שבאותה שנה יחול א' של ראש השנה בשבת, הגר"א חשש שלא יניחו לו לתקוע בירושלים בשבת, נמצא הגר"א עובר ומבטל מצוות עשה מן התורה. לטענת שלזינגר אמר הגר"א שעדיף לבטל מצוות ישוב ארץ ישראל שהיא בזמן הזה דרבנן מלבטל מצוות עשה דאורייתא. כזכור היה זה רבי עקיבא יוסף שלזינגר שנלחם על חידוש תקיעת שופר בירושלים בראש השנה שחל להיות בשבת, וסיפור זה היה חלק ממלחמתו לקיים את הנהגתו. במאמר של הרב ש' בן דוד שנתפרסם במוסף התורני של "משפחה", בחג הסוכות האחרון מוזכר ניסיונו הנוסף של הגאון לעלות לארץ ישראל וניסיון לברר האם במסעו השני לארץ ישראל עבר הגאון דרך העיר אמשטרדם. כמובן שמסע מוילנה לארץ ישראל דרך הולנד מחייב הסבר מדוע בחר הגאון בדרך מפותלת על מנת לעלות לארץ.

"נראה שעיקר שאיפתו של הגאון בכוונתו לעלות לארץ ישראל הייתה להתיישב בירושלים. אע"פ כן במציאות התיישבו חלק גדול מתלמידי הגר"א דווקא בצפת..."

מספר שיירות מתלמידי הגר"א נסעו לארץ ישראל. הראשונה בשנת תקס"ח (1808) ובראשה עמד ר' מנחם מנדל משקלוב. שנה מאוחר יותר בשנת תקס"ט עלו שיירות נוספות האחת שיירת ר' סעדיה בן נתן, שיירת ר' חיים כ"ץ מפוקרוי ושיירתו המפורסמת של ר' ישראל משקלוב (בעל "פאת השולחן"). אברהם יערי פרסם באיגרותיו את האיגרת ששלחו תלמידי הגאון מן העיר צפת. "הארץ מבשרת, הארץ מתעוררת, הארץ מה לשון אומרת? זכרתי ימים הייתי גברת ממלכת ביד השם עטרת תפארת, גם עתה בי לא שום דבר נחסרת. בי התורה מתברכת, בי היראה

מתגברת בי הנשמה משוחררת ...אמת מה נהדר ישיבת הארץ הטובה. אמת מה נפלא חיבת ארצנו, אמת מה נאה קודש זיו הדר ישיבתה והליכתה, שיבתה וקימתה שלוותה ושלמותה! גם בחורבנה אין דמיונה, (דומה לה א.כ) בשממותה אין כמותה בשלוותה אין כמותה, טוב עפרה ואבניה, טוב תבואתה ופירותיה וירקותיה טוב זכות אוירה טוב השגת תורותיה טוב ריבוי מצוותיה טוב טהרת קדושתה טוב הליכת ד' אמותיה". (יערי אגרות עמ' 328). הדברים נכללו גם באוסף שאסף ר' חן מלך מרחביה ז"ל בשם "קולות קוראים לציון", שיצא על ידי מרכז זלמן שז"ר י-ם תשל"ז עמ' 96.

נראה שעיקר שאיפתו של הגאון בכוונתו לעלות לארץ ישראל הייתה להתיישב בירושלים. אע"פ כן במציאות התיישבו חלק גדול מתלמידי הגר"א דווקא בצפת. צריך לומר שטבריה הייתה אז מרכז לעלייתם של החסידים וכאשר הגיע ר' מנחם מנדל משקלוב לטבריה לא מצא יכולת להשתוות עם החסידים ומנהגם ועל כן פנה להתיישב בצפת. דווקא בעיר זו שהיתה מיושבת על ידי היהודים הספרדיים מצא מקום להיאחז ולהנהיג שם את מנהגי רבו הגאון. אחיזה גדולה יותר לתלמידי הגר"א בצפת נקבעה עם עלייתו של ר' חיים פאקרייער וחבורתו של ר' ישראל משקלוב. כל החבורה הזו בנו את הישיבה על שמו של הגר"א בצפת וקבעו להם בסדר הלימוד הקבוע גם את השולחן ערוך עם ביאוריו של הגאון.

ר' יוסף יואל ריבלין מזכיר את פזמוני הר"י ריבלין המתארים את קבלת הפנים לה זכו תלמידיו של הגר"א בצפת וכך כתב "לבם ועינם לד' בישיבת קבע, בפרוס החג בתקע שופר. בקרתא צפת ק' שבחו לשמו סוללי המסילה לדורות יסופר. ירושלים חמדה, שיר חזן נעים, שרו יחד פרושים וחסידים, רקדו ברגש זקנים ונערים, חכמי התורה אשכנזים וספרדים. ומי ימלל ששון הרב אביו זקנו נשיא הפרושים". המזמור הזה מרמז על התקרבות שהיתה בצפת בין החסידים והפרושים מתלמידי הגאון.

אכן יודעים אנו שר' ישראל משקלוב עצמו, בעל פאת השולחן ומרבני העדה הפרושית, נשא בנישואיו השניים את בת הרב דוד בן הגאון מדיאמפולי שהיה ממנהיגי היהדות החסידית בצפת. עניין זה סופר על ידי ר' ישראל עצמו והדברים הובאו על ידי ר' אריה לייב פרומקין. לאחר מכן הודפסו דבריו של פרומקין כחלק מן ההקדמה לספר "פאת השולחן". בתוך אותה עדות מספר ר' ישראל משקלוב על איגרת שהריץ לוילנה ומשם העברה האיגרת לקהילת המבורג. באיגרתו טען הרב שבתחילה שלחו אנשי הקהילה כסף עבור האשכנזים שבארץ ישראל. כאשר בטל הכולל האשכנזי נשלח כל הכסף אל הכולל הספרדי. הרב טען "ועתה כי חזר והאיר ה' את הארץ בישוב קהילת קדש אשכנזים מכוללנו תחזור עטרה ליושנה, אחרי שכל הספרדים בארצותם למקומותם למשפחותם אינם נותנים רק לאחיהם הספרדים שבארץ ישראל ואם כן יותן כל הכנסות אחינו האשכנזים לקהילת האשכנזים שבארץ ישראל". בהמשך דיבר הרב על המחלוקת שהיתה לו בעניין חלוקת כספי הכולל שהגיעו מאירופה והיה צורך לחלקם בין הכולל הפרושי והכולל החסידי. בסופו של דבר התפשרו שלושת הקהילות, הספרדית החסידית והפרושית על חלוקת הכספים בין הקהילות השונות.

צריך להדגיש שעיסוקיו של הרב ר' ישראל היו גם בעניינים רוחניים. הרב החליט להתמסר לכתיבת חיבורים הנוגעים להלכות ארץ ישראל, וכך הוציא לאור שני ספרים, הספר החשוב "פאת השולחן" העוסק בהלכות ארץ ישראל ומצוות יישובה והאיסור לצאת ממנה, הלכות פאה ושכחה, הלכות תרומות ומעשרות והלכות שביעית. כמו כן כלל הספר גם הלכות שמיטת כספים ופרוזבול. כמו כן כתב הרב ספר בשם "תקלין חדתין" על מסכת שקלים. הפרושים עסקו ברכישת קרקעות, אך למעשה מגוון הפרנסות של הקהילה לא התרחב ומצבה הכלכלי של יהדות צפת לא השתפר. בין המתלוננים על מצבה הירוד של הקהילה היה גם משה מוטיפיורי שכתב על כך בהרחבה בשנת תקצ"ט (1839). ריבלין מזכיר את עדותו של ר' חיים כ"ץ שכתב באגרת שהודפסה בין האיגרות שפרסם יערי (עמוד 39). בתוך דבריו כתב "ראיתי חובה להודיע כי הספרדים יש להם פרנסה בחנויות וסייעתא דשמיא הכל בהיתר ולא באיסור. אבל לא לאשכנזים מפני מניעת הלשון (אי ידיעת השפה הערבית שהקשתה על המסחר עם התושבים הנכרים בארץ ישראל -א.כ.) וגם כאן המנהג שהנשים אינן יושבות בחנויות היינו כפי שהיה נהוג בחוץ לארץ שהאישה עסקה במשא ומתן והבעל היה עוסק בתורה".

משמו של הגר"א אומרים שהיה מקשר שתי מצוות, מצוות סוכה ומצוות ישוב ארץ ישראל. הגר"א היה דורש את הפסוק "ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון" והיה אומר מתי האדם שלם, כשהוא בסוכה שהרי מצווה זו מקיים האדם בכל גופו. וגם מצוות ישוב ארץ ישראל מקיים האדם בכל גופו. הוסיף הגאון שכשם שסוכה מצוותה שתיעשה ואי אפשר לצאת בה ידי חובה מן העשוי כבר, אף בחיבת ויישוב ציון צריך לעסוק בה ולא להניח שהיא כבר תיעשה מאליה.

הגר"א הרבה לדבר בעניין הקץ המגולה הנמצא בתלמוד במסכת סנהדרין דף צ"ח. שם נדרש הפסוק "ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תישאו לעמי ישראל כי קרבו לבא" "שכשתיתן ארץ ישראל פירות בעין יפה אז יקרב הקץ ואין לך קץ מגולה יותר" (שם ברש"י). הרב קוק זצ"ל הזכיר דברים אלה בשמו של הגאון כאשר פרסם את הכרוז למען בניין בית הכנסת של הגר"א בתל אביב. בדבריו בביאורו לתיקון הזוהר, אמר הגאון שיש ליישב את ארץ ישראל ביישוב חקלאי, וכאשר תהיה התעוררות מלמטה מן הארץ תהיה פקידה מלמעלה ויתקיים בעם ישראל ברחמים גדולים אקבצך (עיין תיקוני הזוהר חדש ביאור הגר"א דף כ"א א').

ר' יואל יוסף ריבלין מזכיר במאמרו על הגאון שנדפס בספר הגר"א שאהבתו של הגאון לארץ ישראל עוררה אותו לחבר ספר בשם צורת הארץ לגבולותיה סביב, ותכנית הבית על פי ספר מלכים וספר יחזקאל". יכולים אנו לראות שהגאון ותלמידיו מחדשים בהרחבה את לימוד החלקים בתורה הנוגעים להלכות ארץ ישראל וגם להלכות המיוחדות הנוגעות לירושלים ובנין בית המקדש. אין ספק שנושא זה הלך והתרחב עם בואו לארץ של הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל, שהוא עצמו הוציא את חיבורו הגדול "שבת הארץ", ותלמידיו ותלמידי תלמידיו מרבים לעסוק בתורת והלכות ארץ ישראל. יתירה מזו הגאון גם פותח צוהר חדש ללימוד תלמודה של ארץ ישראל. מן הגאון נשתמרו לנו באור הגר"א על הירושלמי סדר זרעים והגהות הירושלמי שלוקטו מגליון הירושלמי שלו על ידי הרב מסלונים ונדפסו בש"ס וילנה. גם בדברים הקצרים הללו יכולים אנו לראות שפעולתו הרחבה של הגאון היא שפתחה צוהר גדול למפעל של חיבור עם ישראל לארצו, הן בתחום הגשמי של יישוב ארץ ישראל והן לחבור העם אל תורתה של ארץ ישראל.

שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול.

*הרב אהרן כ"ץ. ראש כולל הלכה במכון גבוה לתורה אונ' בר אילן. רב קהילת "דובב עוז" רמת גן.

שבו לכם פה עם החמור

בספרו "בן לאשרי / ברכה משולשת" על פרשיות השבוע והמועדים, כתב רבי יצחק הכהן הוברמן זצוק"ל המכונה "הצדיק מרעננה": "והנני מוסר עוד מודעה שהחלטתי להתפלל בלי נדר על כל אלה שיעיינו בספר ויגידו בשמי דברי תורה לאחרים שיוושעו מכל צרה שצריכים ישועה בעולם הזה ובעולם הבא.". וכדי לזכות את הרבים בהתחייבות הזאת, מצאתי לנכון להביא מדבריו על פרשת השבוע למען ייטב לכם בזכותו - ש. ש.

(כב, ה) על הפסוק: ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור, הקשה החתם סופר בשם רבו בעל ההפלאה זי"ע, דתחילה קראם נערים (כב, ג) "ויקח את שני נעריו עמו", והכא דרשו חז"ל (יבמות סב, א) "עם הדומה לחמור", היינו שנפלו ממדריגתם, ולבסוף כתיב (כב, יט): "וישב אברהם אל נעריו", ובמה חזרו שוב למדריגתם הראשונה? ואולי יש לומר על פי מה שכתבתי בשם מורי ורבי הגאון רבי יעקב מרדכי זצ"ל, אב"ד בילגוריי על פסוק (כב, ד): "וירא את המקום מרחוק", ד"מקום" הוא הקב"ה ונתרחק ממנו, היינו, שנטל ממנו כל המדריגות בשעת הניסיון. דעל צדיק כמו אברהם אבינו ע"ה שעמד בכמה וכמה ניסיונות לא היה עושה רושם שום ניסיון, כי תמיד היה מוכן למסור כל מה שיש לו ברוחניות וגשמיות להקב"ה. אבל, כשנטלו ממנו המדריגות ונעשה כאיש פשוט דעלמא, אז (הניסיון) הוי רבותא דאף על פי כן עמד בנסיון:

> **"הגם שראיתי בספרים הנדפסים שמביאים זה הרעיון בשם כמה גאונים וצדיקים, אבל מעידני שזה יותר מחמישים שנה שאז לא היה מפורסם ולא נדפס זה הרעיון, שמעתיו ממנו חידוש זה..."**

הגם שראיתי בספרים הנדפסים שמביאים זה הרעיון בשם כמה גאונים וצדיקים, אבל מעידני שזה יותר מחמישים שנה שאז לא היה מפורסם ולא נדפס זה הרעיון, שמעתיו ממנו חידוש זה. ועל פי זה נבין: דכשהיה אברהם אבינו ע"ה כאיש פשוט (שניטלו ממנו כל המדריגות) ממילא גם מדת הענוה הגדולה מאוד ניטלה ממנו גם כן, ואז היה מבין דהנערים שלו לא יותר מחמורים, מאחר שהוא ויצחק רואים (את המקום מרחוק) והם לא ראו. אבל, לאחר שחזר מהעקידה, שהחזירו לו אז כל המדריגות ונעשה קרוב יותר אל הקב"ה וידע רוממותו וגודלו יתברך לאין שיעור, נעשה עניו יותר גדול, ועל ידי זה הרגיש אברהם אבינו ע"ה את עצמו קטן נגד נעריו. אדרבה, הוא שב אליהם ללמוד מהם... וכמו שכתבתי על פסוק (יח, א) וירא אליו, לאברהם אבינו ע"ה נראה אשר היה גילוי שכינה הקדושה באלוני ממרא. והוא, אברהם אבינו ע"ה יושב פתח האהל, כעני בפתח, ומשם רואה התגלות שכינה הקדושה, והבן.

סיפור לשבת

תיקון הנשמה

{הרב החסיד, רבי נחמן יוסף ויולהלם, היה איש אמונו ומנאמני ביתו של רבה של לודז', פולין, רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל. את הסיפור המובא להלן, שמע בעל "לב ישראל", רבי ישראל גרוסמן זצ"ל מפיו של רבי נחמן יוסף שהיה עד לכל המעשה. שאול שיף}

בעיר לודז' פרצה מגיפה רח"ל, רבים מתושבי העיר לקו במחלה מיסתורית ותוך תקופה קצרה שבקו חיים. הממשלה הקימה ועדה רפואית מטובי הרופאים המומחים כדי לבדוק את מקור המחלה. ולאחר בדיקות וחקירות הגיעו למסקנה שהגורם להתפרצות המחלה הוא ריבוי האוכלוסין הגרים במקום אחד. אחת ממסקנות הוועדה היתה לצמצם את האוכלוסין מכאן ולהבא. ממשלת פולין הוציאה גזירה חמורה, שחל איסור מוחלט על משפחות חדשות לבוא ולגור בעיר לודז', האיסור היה רק על משפחות שלימות.

בעיירה קטנה סמוכה ללודז' גרה משפחה ברוכת ילדים, אבי המשפחה מצא את מקור פרנסתו בניהול עסק בעיר לודז', ומכיון שלצורך עסקיו נאלץ להיעדר רבות מביתו, החליט לעבור ולהתגורר בעיר הגדולה לודז'.

ישב בעל הבית על המדוכה וטיכס עצה איך לעקוף את האיסור החמור שגזרה הממשלה על משפחות חדשות שלא יבואו להתאזרח בעיר.

נצנץ רעיון במוחו ליטול עצת זקנינו אברהם אבינו ע"ה, לאמור: "אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחייתה נפשי בגללך"...

אם המשפחה נרשמה במשרד האוכלוסין כאישה אלמנה ורשמה

המשך בעמוד הבא...

את עצמה וילדיה. פקידי הממשלה אישרו את בקשתה, וכך עברה לגור באחת השכונות בעיר לודז'. לאחר מספר שבועות הגיע הבעל ורשם עצמו כאדם בודד המעוניין לבוא ולגור בעיר. כשהאישורים והמסמכים "הכשרים" בידם, עברו לגור יחד בעיר. השכנים הקרובים מסביב חשבו לתומם שהאיש המתגורר בבית הוא "אח" של האלמנה שבא לתקופה קצרה לעזור לאחותו האלמנה ומשפחתה.

לצערם ולמגינת ליבם, המחלה האיומה שהשתוללה בראש חוצות לא פסחה על מעונם. ולאחר תקופה קצרה שגרו בעיר, נדבקה אם המשפחה במחלה רח"ל, ולאחר ימים ספורים של יסורים קשים ומרים שבקה חיים, בהותירה אחריה עוללים רכים. נשות ה'חברה קדישא' הגיעו לערוך את הטהרה, ולבם התפלץ בתוכם לשמוע את זעקות השבר וקולות הבכי של הילדים. העוללים זעקו בבכי קורע לב: אבא! אמא!...

לאחר עריכת הטהרה הגיעו אנשי חברה קדישא ולקחו את הנפטרת לבית הקברות. כל התהליך נעשה במהירות הבזק. מפאת החוקים החדשים ובמצב הקשה ששרר, היו חייבים למהר ככל האפשר לקבור את הנפטרים כדי למנוע התפשטות המחלה.

כשהגיעו לבית העלמין, בדקו את המסמכים והניירות, והנה נדהמו למראה עיניהם: במסמכים היה כתוב שהאשה אלמנה, ואילו נשות החברה קדישא העידו, אייך ששמעו את הילדים זועקים ומתייפחים על ברכי האיש וצועקים אבא! אבא!

מקרה חמור ביותר נקלע לידיהם... אח ואחות שגרו יחד.

מפאת קוצר הזמן לא בדקו את הדברים עד תומם. את אבי המשפחה לא השיגו כיון שנשאר בבית עם הילדים, וכך החליטו על דעת עצמם לקבור את האשה מאחורי גדר בית הקברות, מקום המיועד לאינשי דלא מעלי. אבי המשפחה שנשאר בבית לטפל הילדים שנותרו ללא משען, לא ידע כלל וכלל מכל מה שהתרחש סביב קבורת אשתו.

בלילה שלאחר הקבורה הגיעה הנפטרת בחלום לבעלה, ובבכיות נוראות התחננה על נפשה האומללה, וביקשה ממנו שיחוס וירחם עליה ויעשה כל מה שביכולתו, היות וכרו את קבורתה סמוך למתים פושעים ומשומדים, ואין לשער ולתאר את גודל יסורי הנפש העוברים עליה בכל רגע ורגע.

הבעל התעורר בבהלה ובחרדה, לחזיון הבלהות והחלום הנורא שראה, אמנם לאחר שעה נרגע, בחושבו לתומו חלומות שווא ידברו. והנה למחרת בלילה כשעלה על יצועו ובקושי הספיק להרדם, שוב הופיעה אשתו בחלום, ובצעקות איומות צעקה עליו, למה אינו מרחם עליה ועל נשמתה ולא עשה עד כה למענה מאומה. הבעל קפץ ממטתו בבהלה והבין שיש דברים בגו. למחרת בבוקר פנה לאנשי החברה קדישא לברר מקום מנוחתה, לתדהמתו התברר לו כל המעשה המחפיר והעוול הנורא שנעשה לאשתו. ראש החברה קדישא ניסה להסביר לבעל את השתלשלות העניינים. האברך האלמן פרץ בבכי: על סאת הסבל והיגון שעבר, עוד נוסף המקרה הזה. הראה להם את שטר הכתובה, וסיפר להם מה הניע אותו לעשות מה שעשה.

ככלות השבעה, הגיעו הבעל וראשי החברה קדישא לדין תורה אצל המרא דאתרא, הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל. הבעל תיאר בהתרגשות את כל השתלשלות העניינים, העיד על אשתו שהיתה צדקת ובעלת חסד, וסיפר להרב ולכל הנוכחים את דברי אשתו שנתגלתה לו בחלום בזעקות שבר על היסורים שעוברים עליה מכל הסובבים אותה.

דבריו הכנים של הבעל שנאמרו מתוך כאב עמוק החרידו את כל השומעים. המרא דאתרא רבי אליהו חיים ביקש לשמוע את ראש החברה קדישא מה יש לו לומר. הגבאי הראשי התנצל וביקש סליחה ומחילה על מעשה השגגה שיצא מתחת ידיו, אך אמר שכל מה שעשו היה בתום לב. בכאב לב הודיע מפורשות כי את הנעשה אין להשיב, במצב הנורא השורר בעיר, הוצאת מת מקברו והעברתו למקום אחר - אסורה על פי חוקי הממשלה. עונשו על המוציא יכול להסתיים במשפט מוות, ולכן אין ביכולתם לעשות מאומה. רבי אליהו חיים הרכין את ראשו על זרועותיו, שעה ארוכה ישב אחוז שרעפים. כל היושבים בחדר בית הדין היו דוממים, תמהים ומחכים לדעת מה יאמר המרא דאתרא.

רבי אליהו חיים הרים את ראשו, ובקול חרישי מהול בעצב פנה אל הבעל ואמר: צר לי עליך אחי היקר, על פי ההלכה, במקום שיש חשש של סכנת נפשות - אין בכוחי להורות לחברה קדישא שיסכנו את עצמם.

אמנם לאידך גיסא, אשתך נמצאת במצוקה גדולה. רחמנות על הנפש האומללה, עוול נורא נעשה עמה על לא דבר בכפה. לא נותר לי ברירה אחת, אלא לקחת על עצמי לפעול לטובת ולתיקון נשמתה האומללה. אני מקבל על עצמי ללמוד משניות לעילוי נשמתה ולומר עליה קדיש.

רבי נחמן יוסף שהיה עד לכל השתלשלות העניינים סיפר: לאחר כמה שבועות פגש את האברך. כשראה אותו האברך מרחוק - רץ לקראתו, וסיפר לו בהתרגשות שאשתו המנוחה באה אליו שוב בחלום. ראיתי אותה - סיפר - ופניה קורנות וזורחות באור יקרות. היא אמרה לי כי מאותו יום שהרב הצדיק רבי אליהו חיים מייזל התחיל לומר עבורה קדיש וללמוד משניות, התרוממה מסביב לקברה חומת ברזל שחצצה והפרידה בין קברה לשאר הקברים, ומאז היסורים והמכאובים נעלמו. האישה אמרה לי, הוסיף הבעל, כי מאחר שהיא הגיעה למקום מנוחתה ולשלווה, אין לה רשות עוד לבוא ולספר מהקורות עמה.

חוק וסדר

פינה משפטית מאת עו"ד משה פרידל

סוֹרְפרַייז - הפתעה - סוֹרְפרַייז

אין מה לעשות, החיים רצופים הפתעות, אתן לכם דוגמא:

איך שמגיע החורף, הפתעה, סוֹרְפרַייז. ובצדק. מה? ביוני-יולי, כלום. אוגוסט בטח כלום, שום דבר אחד גדול. בספטמבר בקושי, אולי טיפה שתיים ופתאום זה מגיע וטראח, גשם כזה שחבל על הזמן. מי העלה בדעתו כזה שיטפון אחרי חודשים ארוכים של כלום אחד ארוך?

לרגל ההפתעה הכל מוצף. הניקוז שהתרגל לקיץ, לא עומד בעומס והרחוב הראשי הופך לנהר סמבטיון.

עירי האהובה הופכת לוונציה של השרון. ואני? אני מדווש על אופני האמפיביות שקוע במים עד... כן, עד הפלאפון, ומפנטז שאני באיטליה. אחר כך מתפלאים שעוזי כהן ז"ל הציע לפתור את עומס התנועה בעיר באמצעות גונדולות.

וזה לא נגמר, ההפתעה נמשכת. כנראה שמאז רוטנברג, החשמל בארץ קשור למים כי איך שיורדות שתי טיפות, מתחילות הפסקות החשמל. בהתחלה הן מגיעות בהפתעה - סוֹרְפרַייז. כן, ממש כמו מסיבת ההפתעה ביום שישי האחרון - פתאום באמצע החיים חזרנו למאה ה-16. מ-8 בבוקר ועד שעתיים אחרי כניסת שבת אין חשמל. רעננה הפכה לדאצ' קנטרי, פנסילבניה - מושב כת ההיימיש, וכבר שקלתי לגלח את השפם. תנורים לא עובדים, מכונות כביסה נתקעות וכל מי שירש פתיליה מהסבתא, חילץ אותה מהבוידם.

אחר כך, כשמתרגלים, הן הופכות "יזומות" - כן, הפתעות יזומות.

> "...ואז לחצתי על ההדק... פתאום היה כזה בום, והוא נפל... טראח... מה אני אגיד לכם? וואלה? הייתי בשוק..."

תשאלו למה? בשל העומס. מי העלה בדעתו שאחרי החמסינים יגיע גל קור? מי העלה בדעתו שאחרי כזה קיץ ארוך בארצנו יגיע לפתע החורף? לא זו אף זו - מי העלה בדעתו שבכזה גל קור ידליקו הילדים המקומיים תנורים? ועוד על חשמל?

אך סוף טוב הכל טוב, החורף בא אל קיצו, הקיץ מתדפק בשער ו... טראח, הפסקות חשמל. הפתעה הפתעה. מי העלה בדעתו דבר שכזה? מי חלם שאחרי גל קור שכזה יגיע עומס חום? מי העלה בדעתו שבכזה עומס חום עם ישראל יפעיל מזגנים? מה? במדבר, ארבעים שנה הלכו החברה'ה בלי וינטלטור ופתאום בוער להם אייר קונדישיין? מה הם חושבים שבחברת חשמל יושב נביא?

אז זהו, אלמנט ההפתעה הינו דבר סובייקטיבי ואינדיבידואלי לחלוטין. לפני שנים, בעודי מתמחה צעיר ונמרץ בבית המשפט המחוזי בתל-אביב, התנהל באחד האולמות תיק רצח. בתום ראיות התביעה עלה על דוכן העדים הנאשם עצמו ושטח את סיפורו:

"...ואז לחצתי על ההדק... פתאום היה כזה בום, והוא נפל... טראח... מה אני אגיד לכם? וואלה? הייתי בשוק...".

לאחר שהרכב השופטים נרגע מפרץ הצחוק הפתאומי, האיש הורשע ונשלח לקלבוש. אדם אחראי לתוצאות המתבקשות של מעשיו.

אדם כן, חברת חשמל לא!

הכותב הינו בעל משרד עורכי דין ברעננה

שביבים / שאול שיף

לאן נעלמו השדים?

הצדיק האמיתי, האדמו"ר מקלויזנבורג זצוק"ל (רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם) מסביר באחת משיחות הקודש שלו לאן נעלמו השדים המוזכרים חדשות לבקרים בגמרא.

"...זהו גם הטעם להיעדר מציאות השדים בזמננו, אשר הש"ס מלא על כל גדותיו מעניניהם (וכבר יצא הגר"א בביאורו לשו"ע (יו"ד סי' קעט סקי"ג) לדבר קשות נגד הרמב"ם (הלכות ע"ז פרק יא ובפה"מ ע"ז פ"ד) שהכחיש את מציאות השדים. ואין לך מקום שהגר"א יצא מגדרו כמו בעניין זה, כי איך יוכחש דבר שכל הש"ס מלא מענייני כשפים, שדים ומזיקים), ואילו בזמננו לא שמענו שמעם, ובעינינו יפלא להיכן נעלמו השדים הללו? אך הטעם כי זה לעומת זה עשה אלקים, ולכן היו מתגברים בדורות שהיו בהם צדיקים, ואילו בימינו שנתמעטו הדורות, אף הם ספו, תמו.

שמעתי מפי קדשו של כ"ק אאמו"ר זי"ע, ששמע בעצמו מפה קדשו של זקה"ה מצאנז זי"ע הכוונה לבעל "דברי חיים", שסיפר, שבימי ילדותו היה רגיל ללכת בשעה אחת בלילה ללמוד עם חברו בבית המדרש, ובדרך כלל הלך לבית חברו להקיצו משנתו, ומשם היו הולכים יחדיו לביהמ"ד. בוודאי תורתם של ילד קדוש כזקני הקדוש ושל החבר הנ"ל שמסתמא גם כן היה בר הכי, האירה בכל העולמות, ונתקנאה בהם הסיטרא אחרא. לילה אחד בלכת זקני הקדוש אל בית חברו כדרכו, פגש לפתע את חברו באמצע הדרך, וכששאלו לפשר הדבר, נענה הלה ואמר, שהקיץ מעצמו וראה שכבר הגיעה השעה היעודה, לכן התיישב בדעתו ללכת לקראתו, ויילכו שניהם יחדיו לביהמ"ד. בדרך הילוכם, כשהגיעו אל הרחוב הסמוך לביהמ"ד, הבחין לפתע זקני הקדוש שגוף חברו החל להתמתח למעלה למעלה

עד שהגיע לשמים. זקני הקדוש נבהל עד מאוד וברח בשארית כוחותיו לבית המדרש.

בלילה שלאחריו אף אחר מה שאירע עימו בלילה הקודם, לא נמנע זקה"ק מלהשכים קום כדרכו, כי לא איש כה"דברי חיים" יתבטל מתלמודו בשביל דברים כאלו, והלך גם בלילה השני בשעה אחת אל בית חברו. ויהי בלכתו בדרך והנה שוב בא חברו לקראתו, באמרו, שאחר המעשה שאירע עימו אמש החליט לבוא לקראתו ללוותו לביהמ"ד שלא יצטרך ללכת יחידי. נהנה זקה"ק מאד והמשיך ללכת עימו. בבואם סמוך לרחוב שבו בית המדרש, נענה זקה"ק ואמר לחברו: "במקום הזה אירע עימי המעשה אמש". השיב הלה: "וכי רק אמש קרה הדבר? גם היום כך הוא", והתחיל גופו להתמתח עד לשמים. נבהל זקה"ק עד מאד וברח עד ביהמ"ד בפחד גדול ושם התעלף. כשנעור, ראה יהודי עומד ונותן מעט יי"ש לתוך פיו להשיב את רוחו. וסיים זקה"ק ואמר: "לכשגדלתי, נודע לי שאליהו הנביא הוא האיש שהשיב את נפשי". ומסתמא, אם אליהו הנביא היה צריך לבוא ולהצילו, בוודאי אף המשחית הלז היה כוחו גדול מאד...

בזמן שהצדיקים זכו לגילוי אליהו ולגילוי צדיקים ומלאכים קדושים, ובשעה שהיה אליהו בא להציל, היו כנגדם משחיתים ומכשפים לחבל, ואילו בזמננו שנאספו הצדיקים, התבטלו גם כוחות הטומאה...".

היונים של רבי נתן דוד זי"ע

ב-ז' מרחשון ציינו חסידי ביאלא ווורקא את יום ההילולא של רבי נתן דוד משידלובצא זי"ע. בשולחנו הטהור סיפר האדמו"ר מפוריסוב, המקובל הצדיק, רבי עקיבא רבינוביץ' שליט"א, על אישיותו המאוד יחודית של רבי נתן דוד. הנה קטעים מדבריו:

"היה לו עסק מיוחד עם יונים. כל אימת שהיה מוציא את ראשו מהחלון, התעופפו לקראתו מאות יונים. באותם יונים התגלגלו נשמות והם באו אליו כדי שיתקן את הטעון תיקון.

באחד מימי ראש השנה עפה יונה לתוך היכל בית מדרשו ונעמדה שם על הבימה. הדבר היה קודם התקיעות. הורה הצדיק שלא לגרשה ולאפשר לה לעמוד על מקומה. לא זו אף זו: הוא ביקש מאחד המתפללים להביא לה מים כדי שתרווה את צמאונה. וראו זה פלא, בשעת פטירתו נעלמו מיד כל היונים שהמתינו רק לרגע שיוציא את ראשו מחלון חדרו.

רבי נתן דוד משידלובצא נהג לומר שאדם אשר מסגף את עצמו באכילה, לא מועילה לו תשובה. וכל כך למה? משום שכאשר אינו אוכל הריהו מחליש את הגוף ומונעו מעבודת השי"ת ועל זה אין כפרה. צריך להשתדל שהגוף יהיה חזק ובריא, כדי שיוכל האדם לעבוד כראוי את השם יתברך."

וגם נתן לי ערבות

טילפן אלי (מחו"ל) ביוזמתו, אחד מכרישי החוטאים בעבירות הצווארון הלבן, ישראלי המוכר לי היטב והמצהיר על עצמו כשומר מצוות. וכך אמר: "רציתי לספר לך מי היה רבי שמעון בידרמן זצ"ל, האדמו"ר מלעלוב, שהסתלק בליל יום הכיפורים. מעולם לא תרמתי למוסדותיו וגם לו אישית לא נתתי מעולם פרוטה. ותראה מה זה צדיק: הוא בא כמה פעמים לבקר אותי בכלא ולא חס על כבודו. היה שלב שהייתי צריך להשתחרר בערבות ולא היה לי כסף וכל מכריי פחדו לערוב לי. נתן האדמו"ר את ביתו כערבון כדי שאוכל לצאת לחופשי. מכאן תוכל להבין איזה צדיק אמיתי היה האדמו"ר הזה. מה הוא היה מוכן לעשות בשביל יהודי אפילו שסרח."

עדות נוספת על הרב יצחק חליבה

בימים אלה הגשתי תביעה לבית הדין של ועידת רבני אירופה, נגד הרב הראשי של טורקיה, הרב יצחק חליבה. אני מאשים את הרב חליבה במעורבות אישית בחילול בתי העלמין העתיקים במדינה. בראש בין הדין אמור לשבת הגאון הרב חנוך ערנטרוי שליט"א הידוע כמי שאינו ירא מאיש. סמוך להנחת התביעה על שולחנו של מנכ"ל הוועידה, הרב אבא דונר, פירסמה העדה החרדית עדות יד ראשונה על הרב חליבה, שלא הייתה ידועה למעורבים בהגשת התביעה הזאת. וכך כותב בטאון העדה החרדית: "כבר לפני כארבע שנים יצאה משלחת דחופה של רבנים ובראשם להבלח"ח הגאון האדיר, רבי מאיר בראנדסדארפער זצוק"ל, לביקור בזק בשלושה בתי עלמין בטורקיה, בעיר קושטא היא איסטנבול. הרבנים השתוממו קשות על ההרס הנורא שראו במו עיניהם, והביעו את הזדעזעותם בפני הרב הראשי, שכל זה נעשה בהוראתו ובפיקודם הישיר של ראשי הקהילה היהודית, שאינם שומרי תורה ומצוות כלל. הרב הראשי הגיב באדישות ואף העיז להתבטא כי אחרי 50 שנה אפשר להרוס קברים ר"ל. וכידוע מדובר בקבריהם של קדמונים כגון המחנה אפרים, המעם לועז, הרא"ם, מהר"י בסאן, המשנה למלך ועוד אלפים מגדולי ישראל. ועוד טען ברוב חוצפתו מה להם לאשכנזים להתערב בענייני רבני הספרדים. הלה גם הגיע לירושלים ושיקר לרבנים במצח נחושה כי נפסק ההרס למרות שהוצגו בפניו תמונות טריות מהימים האלחרונים..."

שו"ת חורף הרב שבתי יגל

שאלה: אני מודה לרב על המדור החשוב הזה ורציתי לשאול מעל במה זו האם כאן בטורונטו שיש ערוב כדין, מותר להלך עם שני מקלות הליכה בשבת כדי להימנע מהתחלקות על המדרכה המרוצפת בגלידי קרח מחמת הכפור, ואם מותר - האם מותר גם כאשר אין ערוב מחמת הסכנה של נפילה והיפגעות חמורה?

תשובה: במקום שיש ערוב - מותר. במקום שאין ערוב- אסור.

ביאור: בנידון זה יש לדון מצד איסור טלטול ברה"ר ומצד זילותא דשבת. ומבואר בגמ' מסכת ביצה דאין לחוש לזילותא דשבת ויו"ט היכא שיש חשש נפילה, ולכן בנידון דידן שיש חשש נפילה בהליכה

על המדרכה המכוסה בקרח אין לחוש לכך, ובודאי שלא גרע צורך זה מצורך של אדם חשוב לישא מקל תפארת בידו מחמת הכבוד, המבואר במשנה ברורה להיתר.

ולכן במקום שיש עירוב, הדבר מותר, ובמקום שאין עירוב, הנה אף שיש מן האחרונים שהבינו דדעת הט"ז להתיר גם במקום שאין עירוב, מכל מקום הסכמת המשנה ברורה לאסור, וכן פסק בספר שמירת שבת כהלכתה.

והמיקל בכך, נראה שאין למחות בידו.

עוד יש לציין דאם אין אלו "מקלות הליכה" אלא דעתו לקחת מהרחוב בשבת - שברי ענפים, אין היתר כלל כיון שהם "מוקצה".

בעריכת עו"ד משה פרידל

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
טל. 052-7723288
אימייל. gilwein26@012.net.il